

بررسی پیامدهای گسترش گردشگری در نواحی روستایی: مطالعه موردی روستای زیارت در استان گلستان

غلامحسین عبدالله‌زاده: استادیار توسعه روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران*
ابوالقاسم شریف‌زاده: استادیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران
ابوالقاسم عربیون: استادیار کشاورز آفرینی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

وصول: ۱۳۹۰/۱۰/۱۸ پذیرش: ۱۳۹۱/۳/۲۰، صص ۳۲-۱۵

چکیده

هدف تحقیق حاضر ارزیابی پیامدهای گسترش گردشگری در نواحی روستایی است که به صورت مطالعه موردی در روستای زیارت شهرستان گرگان در استان گلستان به انجام رسیده است. تحقیق کمی حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ میزان و درجه کنترل، میدانی و از لحاظ نحوه جمع‌آوری اطلاعات نیز از نوع تحقیقات توصیفی و غیر تجربی می‌باشد، که بر مبنای راهبرد پیمایش و به صورت تک مقطعی به انجام رسیده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه ساکنان بومی و محلی روستای زیارت است که به روش جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۹۲ نفر از آنها به صورت تصادفی انتخاب شدند. از ابزار پرسشنامه و روش مصاحبه برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز استفاده گردیده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه بر پایه نظرات گروهی از متخصصان گردشگری استان مورد بررسی و تایید قرار گرفت. نتایج نشان داد که چهار عامل پیامدهای فیزیکی-کالبدی، اقتصادی، محیط زیستی و اجتماعی توانستند ۶۴/۶۹۱ واریانس تغییرات مربوط به اثرات و پیامدهای گسترش گردشگری روستایی در ناحیه مورد مطالعه را تبیین کنند. همچنین یافته‌های این قسمت بیانگر این بود که پیامدهای فیزیکی-کالبدی و پیامدهای اقتصادی مربوط به جنبه‌های مثبت (۵۶/۳۸۰٪) گسترش گردشگری روستایی و پیامدهای محیط زیستی و پیامدهای اجتماعی (۴۳/۶۲۰٪) نیز جنبه‌های منفی مرتبط با توسعه فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی را نشان می‌دهد که این امر بیانگر این بود که پیامدهای مثبت کمی بیشتر از پیامدهای منفی بوده است. به علاوه سایر نتایج نشان داد که زنان پیامدهای منفی بیشتری را از گسترش گردشگری درک کرده‌اند و گروه‌های شغلی کشاورزان، دامداران، و مغازه‌داران پیامدهای مثبت بیشتری را از گسترش گردشگری احساس کردند در حالی که گروه‌های کارمندان و بیکاران پیامدهای منفی بیشتری را بیان کردند. به علاوه نتایج بیانگر این بود که با افزایش سطح تحصیلات ادراک از پیامدهای منفی نیز افزایش یافته است.

واژه‌های کلیدی: توسعه روستایی، گردشگری روستایی، توسعه گردشگری، پیامدهای گردشگری، روستای زیارت، استان گلستان

۱- مقدمه

و معادن در طی دهه‌های، گذشته ضرورت توسعه روش‌های جایگزین تأمین معیشت برای تقویت پایه‌های اقتصادی روستا بیشتر آشکار شده است (Allen et al., 1993: 28; Andereck and Vogt,)

۱-۱- طرح مسأله

با کاهش تدریجی توان بخش‌های سنتی پیش‌برنده اقتصاد روستایی مانند کشاورزی، جنگل، منابع طبیعی

(علیقلی‌زاده فیرزوجایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۵؛ Martin, 1995: 14; Southgate and Sharpley, 2002: 232).

این تحقیق به شناسایی و ارزیابی دیدگاه جامعه محلی نسبت به پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و کالبدی توسعه گردشگری روستایی در استان گلستان می‌پردازد که به صورت مطالعه موردی در روستای زیارت انجام شده است. به علت تنوع طبیعت ناحیه و وجود چشم‌اندازهای زیبای طبیعی، روستای زیارت همه ساله حجم وسیعی از گردشگران را از مناطق مختلف در درون و خارج استان جذب می‌کند. رشد گردشگری در این ناحیه همچنین در اثر ایجاد تسهیلات مناسب گردشگری از جمله هتل و رستوران بوده است. ماهیت توسعه گردشگری در نواحی مقصد از جمله روستای زیارت اثرات و پیامدهای گسترده اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی و کالبدی را در پی داشته است که این موضوعات در تحقیق حاضر از دیدگاه ساکنان روستایی ارزیابی می‌شوند. نتایج تحقیق می‌تواند اطلاعات ارزشمندی را برای برنامه‌ریزان صنعت گردشگری استان فراهم کند.

۱-۲- ضرورت تحقیق

توسعه موفقیت‌آمیز گردشگری نیازمند برنامه‌ریزی هوشمندانه و مدیریتی متعهدانه است تا پیامدهای مثبت را تقویت و در جهت تعدیل پیامدهای منفی بکوشد (De Oliveira, 2003: 100; Martin, 1995: 353; Yuksel et al., 1999: 72). فقدان برنامه‌ریزی دقیق برای توسعه گردشگری می‌تواند منجر به تخریب و فرسایش جاذبه‌های طبیعی، انسانی و فرهنگی بشود که نقش اصلی را در جذب بازدیدکنندگان داشته‌اند (Inskip, 1991: 21). در نتیجه، هنگام توسعه راهبرد

بر این اساس، جوامع روستایی همواره در پی صنایع جایگزین جهت ایجاد تنوع در اقتصاد روستا بوده‌اند. گردشگری به عنوان یکی از صنایع اولیه با قابلیت کمک به جوامع محلی در توسعه تنوع اقتصادی همواره مورد توجه بوده است (Allen et al., 1993: 29; Long et al., 1990: 5; McGehee and Andereck, 2004: 132). گردشگری روستایی نیز بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی-اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد که همواره مورد تأکید سیاستگذاران بوده است (رکن‌الدین افتخاری و قادری، ۱۳۸۱: ۳۶).

با وجود مزایای فراوان، گردشگری نمی‌تواند به عنوان نسخه‌ای همه جانبه برای توسعه اقتصاد روستا عمل کند. در واقع گردشگری قابلیت ایجاد همزمان پیامدهای مثبت و منفی در نواحی روستایی را دارد (ضرابی، ۱۳۹۰: ۴۹؛ Byrd et al., 2009: 693). علیرغم این که گسترش گردشگری منافع اقتصادی متعددی را برای نواحی میزبان در پی داشته است، اما هزینه‌های محیط زیستی و اجتماعی-اقتصادی قابل توجهی را نیز برای آنها به همراه داشته است. در حال حاضر دست اندرکاران صنعت گردشگری با چالشی جدی در قالب انتظارات متضاد و ناهمگون مواجه هستند. از یک طرف، آنها تشویق شده، تا موجبات گسترش گردشگری را در جهت کسب درآمد و سودآوری بیشتر فراهم آورند اما همزمان پیامدهای آن بر محیط طبیعی و فیزیکی، نارضایتی و گاهاً اعتراض جامعه میزبان، ساکنان بومی و فعالان محیط زیست را نیز در قبال این رشد بی‌رویه باعث شده است

گردشگری جهت تنوع بخشی به اقتصاد روستایی، لازم است سیاست‌هایی نیز جهت توسعه پایدار جامعه محلی مورد توجه قرار گیرد.

مشارکت دادن جامعه میزبان به عنوان یکی از عناصر اصلی برنامه‌ریزی گردشگری پایدار نقش کلیدی در توسعه پایدار گردشگری ایفا می‌کند به طوری که بدون مشارکت این گروه امکان توسعه پایدار گردشگری وجود ندارد (Andereck and Vogt, 2000: 30; Andriotis, 2005: 69; Gursoy et al, 2002: 82). در واقع پیامدهای درک شده توسط جامعه میزبان، می‌تواند سطح حمایت دست‌اندرکاران مرتبط برای توسعه پایدار گردشگری در جوامع را پیش‌بینی کند (Byrd and Gustke, 2004: 102). بنابراین، درک صحیح از نگرش و دیدگاه جامعه میزبان لازمه برنامه‌ریزی و مدیریت هدفمند برای گردشگری پایدار است. به اعتقاد پژوهشگران ارزیابی دیدگاه عمومی می‌تواند به تغییر سیاست‌های مطلوب کمک کند و کاهش پیامدهای منفی و هدایت سرمایه‌گذاری سازنده را موجب شود (Lakovidou, 1988: 18). به علاوه بررسی و شناسایی ادراک افراد محلی از توسعه گردشگری برای کنشگران و سیاستگذاران راهبردهای بهتری برای ارائه خدمات و توسعه اجتماعی فراهم می‌کند.

۱-۳- اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق ارزیابی پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی توسعه گردشگری روستایی است، که در راستای دستیابی به هدف کلی بیان شده، اهداف اختصاصی زیر تدوین شده است:

• شناسایی و تحلیل پیامدهای اجتماعی توسعه گردشگری روستایی

- شناسایی و تحلیل پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری روستایی
- شناسایی و تحلیل پیامدهای محیط زیستی توسعه گردشگری روستایی
- شناسایی و تحلیل پیامدهای فیزیکی و کالبدی توسعه گردشگری روستایی
- تحلیل مشخصه‌های اجتماعی-اقتصادی تبیین‌کننده ادراک از پیامدهای مثبت و منفی گردشگری

۱-۴- سوالات تحقیق

در این تحقیق پاسخگویی به سوالات زیر مد نظر می‌باشد:

- پیامدهای گردشگری بر اقتصاد محلی در قالب مولفه‌های؛ رفاه، قیمت‌ها، نرخ اشتغال، سرمایه‌گذاری، درآمد، توسعه بازار و تغییر در هزینه‌ها زندگی و استاندارد زندگی چگونه است؟
- پیامدهای گردشگری بر ابعاد اجتماعی از قبیل؛ غنی‌سازی فرهنگی، تغییر در دانش و آگاهی، سبک زندگی، امنیت اجتماعی، حس مالکیت، ازدحام و شلوغی در روستا و مشارکت چگونه است؟
- پیامدهای گردشگری بر ابعاد محیط زیستی در قالب مولفه‌های آلودگی منابع آب و خاک روستا، چشم انداز و مناظر طبیعی، کاربری اراضی، کیفیت محیط زیست، تولید زباله و پسماند چگونه است؟
- پیامدهای گردشگری بر توسعه زیرساخت‌های روستایی و محیط فیزیکی و کالبدی روستا مانند ساختار حمل و نقل، بهبود در زیرساخت‌های ارتباطی، زیرساخت‌های خدماتی هتل، رستوران، بهبود معابر، تغییر الگوی مسکن، تغییر کاربری اراضی چگونه است؟

مثبت ارزیابی می‌کنند (Perdue et al., 1990: 586). در مطالعه‌ای دیگر در جوامع روستایی ویرجینیا، نشان داده شد که کسب سود اقتصادی، اشتغال‌زایی و بهره‌گیری بیشتر از منابع برای استفاده از فرصت‌های گردشگری، به عنوان پیامدهای مثبت گردشگری مورد توجه است (3: Jurowski et al., 1997). به طور کلی اثرات و پیامدهای مثبت و منفی گردشگری بر جامعه میزبان در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیط‌زیستی توسط پژوهشگران مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

در خصوص پیامدهای مثبت اجتماعی مواردی مانند بهبود کیفیت زندگی (Milman and Pizam, 1988: 200)، افزایش امکانات تفریح و سرگرمی (Belisle and Hoy, 1980: 93)، بهبود کیفیت خدمات آتش نشانی (Milman and Pizam, 1988: 202)، بهبود کیفیت خدمات پلیس (Pizam, 1978: 10; Perdue et al., 1990: 592) در مطالعات مختلف مورد تأکید قرار گرفته است. برخی مطالعات نیز جنبه‌های فرهنگی را جدا از جنبه‌های اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌اند. در زمینه تأثیرات مثبت فرهنگی مواردی نظیر بهبود درک و تصور در مورد فرهنگ‌ها و جوامع دیگر (Liu et al., 1987: 29; Milman and Pizam, 1988: 199)، گسترش تبادل فرهنگی (Belisle and Hoy, 1980: 83)، تسهیل در ملاقات با جهانگردان و بازدید کنندگان، حفاظت از حیثیت فرهنگی جامعه میزبان (Liu and Var, 1986: 210)، افزایش تقاضا برای نمایش آثار فرهنگی و تاریخی جامعه میزبان (Sheldon and Var, 1984: 45) گزارش شده است. همچنین گردشگری برخی پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی برای جوامع میزبان نیز در پی داشته است.

• کدام یک از مشخصه‌های اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان ادراک از پیامدهای مثبت و منفی گردشگری را تبیین می‌کند؟

۲- پیشینه تحقیق

اولین پژوهش‌ها در حوزه پیامدهای گردشگری، مربوط به توسعه مقیاس ارزیابی پیامدهای گردشگری^۱ بود که به عنوان یکی از موضوعات مهم مورد توجه پژوهشگران بوده است. با شروع مطالعات مربوط به شاخص‌سازی پیامدهای گردشگری به وسیله پیزام (۱۹۷۸)، سایر پژوهشگران نیز برای تعیین ادراک از پیامدهای گردشگری شاخص‌ها و معیارهای مختلفی را توسعه و مورد استفاده قرار دادند. در پژوهش مک کول و مارتین در مورد نگرش ساکنان روستایی چهار عامل؛ پیامدها، منافع، برابری و وسعت شناسایی شد (McCool and Martin, 1994: 29). سپس چن با به کارگیری مقیاس آنها سه عامل را گزارش داد (Chen, 2000: 5). مشابه آن در مطالعه‌ای دیگر، لنکفورد و هوارد دو عامل منافع اجتماعی و فردی را به عنوان پیامد توسعه گردشگری محلی نشان دادند (Lankford and Howard, 1994: 121). جدا از توسعه مقیاس ارزیابی پیامدهای گردشگری، برخی پژوهشگران نیز شاخص‌هایی که بیانگر حمایت ساکنان محلی از توسعه آینده گردشگری است را مورد مطالعه قرار داده‌اند. پردو و همکاران (۱۹۹۰) ۱۶ جامعه میزبان در نواحی روستایی کلرادو را مورد بررسی قرار داده و بیان کردند که افرادی که از توسعه گردشگری منتفع می‌شوند آمادگی حمایت از توسعه بیشتر این صنعت را دارند و آنها پیامدهای گردشگری بر محیط خود را

¹ Tourism Impact Assessment Scale

نهایت رکود فعالیت‌های کشاورزی گردد (رضوانی و صفایی، ۱۳۸۴: ۱۱۸؛ Van Harssel, 1994: 218).

همچنین گردشگری دارای پیامدهای مشخصی بر محیط فیزیکی و کالبدی روستا نیز است. در واقع ساماندهی و نوسازی فضاهای مصنوعی و طبیعی روستا و انجام فعالیت‌هایی از قبیل دفع زباله، تنظیم آیین نامه‌های ترافیک و اصلاح ساختمان‌ها، باعث ارتقاء کیفیت محیط و منظر روستا می‌شود (شارپلی، ۱۳۸۰: ۴۲). همچنین توسعه بی‌رویه راه‌های روستایی و افزایش ساختارهای مصنوعی در سطح روستا ضمن اینکه به بافت‌های باارزش روستایی صدمه می‌زند منجر به تخریب در پوشش گیاهی و منظر روستا نیز می‌شود (رضاعلی، ۱۳۸۳: ۲۳-۲۰).

پیامدهای زیست محیطی گردشگری عمدتاً به این دلیل است که این فعالیت‌ها در محیط‌هایی که از نظر طبیعی و فرهنگی حساس و شکننده هستند، توسعه یافته است. در واقع انبوه گردشگران وارد شده به یک ناحیه با افزایش آلودگی منابع آب و خاک و محیط زیست منطقه، تخریب چشم‌اندازهای طبیعی و نابودی گونه‌های گیاهی و جانوری، آلودگی صوتی و ترافیک، تولید زباله و پسماندها، تغییرات کاربری اراضی کشاورزی و باغات و از هم گسیختگی اکولوژیکی ضمن ایجاد هزینه‌های گسترده اقتصادی برای محیط زیست، پیامدهای منفی بر محیط طبیعی و بافت فیزیکی ناحیه میزبان را نیز به همراه داشته است (مهدوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۴؛ رضوانی و صفایی، ۱۳۸۴: ۱۱۸؛ Mc Intryre, 2002: 4; Frangialli, 2002: 4; Liu et al., 1987: 33). وجود چنین هزینه‌هایی که مورد انتقاد جامعه محلی و دوستداران محیط زیست است باعث توجه به توسعه پایدار

افزایش جرم و جنایت، رشد مفاسد اجتماعی (Belisle and Hoy, 1980: 91; Milman and Pizam, 1988: 198)، افزایش بی‌قراری در جامعه و زندگی شخصی، شکل‌گیری فرهنگ محلی غلط (Rotham, 1978: 11)، دوگانگی اجتماعی و افزایش مهاجرت (رضوانی و صفایی، ۱۳۸۴: ۱۰۹) در مطالعات مختلف به عنوان پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی گردشگری بیان شده است.

به علاوه گردشگری پیامدهای مثبت و منفی اقتصادی نیز برای جامعه میزبان در پی داشته است. در خصوص آثار و پیامدهای مثبت اقتصادی می‌توان به مواردی از قبیل افزایش سرمایه‌گذاری در سایر بخش‌ها (برق، حمل و نقل، ارتباطات)، ایجاد اشتغال و افزایش فرصت‌های شغلی، گسترش خدمات آموزشی، رفاهی، تفریحی و درمانی در سطح روستا (Van Harssel, 1994: 10)، تزریق پول به جامعه و کمک به بهبود رفاه اجتماعی، شکوفا سازی بخش صنایع دستی (میرکتولی و مصدق، ۱۳۸۹: ۲-۱۵۱)، ایجاد بازارهای جدید برای تولیدات محلی (Mc Intryre, 1993: 11) اشاره کرد. پیامدهای منفی اقتصادی گردشگری نیز در زمینه افزایش قیمت خدمات و محصولات مورد نیاز جامعه، افزایش قیمت املاک محلی و سوداگری زمین، کاهش توان خرید مردم بومی نمود یافته است (مهدوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۰؛ مرادی و فیاضی، ۱۳۸۵: ۷۰). به علاوه توسعه گردشگری موجب جابجایی در اشتغال افراد بومی می‌گردد و ممکن است با انتقال کارگران بخش‌های تولیدی از جمله کشاورزی، شیلات و دامپروری، منجر به کاهش تولیدات این بخش‌ها و در

گرفت. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه نیز از طریق مصاحبه با تعدادی از کارشناسان و صاحبان نظر گردشگری در سطح استان و همچنین اساتید دانشگاهی دارای پژوهش در حوزه گردشگری تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش‌های آماری توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات برای تعیین اولویت اثرات و پیامدها و همچنین تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی، آزمون t و F مستقل و تحلیل همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن، به کمک نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

۴- ناحیه مورد مطالعه

زیارت با مساحتی حدود ۳۳/۸ هکتار و جمعیتی معادل ۱۹۶۴ نفر (۴۷۸ خانوار) از روستاهای تابعه دهستان استرآباد جنوبی بخش مرکزی شهرستان گرگان است (شکل ۱). زیارت در ادامه جاده ناهارخوران به سوی کوهستان‌های جنوب شهر گرگان حدود ۱۰ کیلومتر جلوتر از این جاده قرار دارد ((بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۸۸).

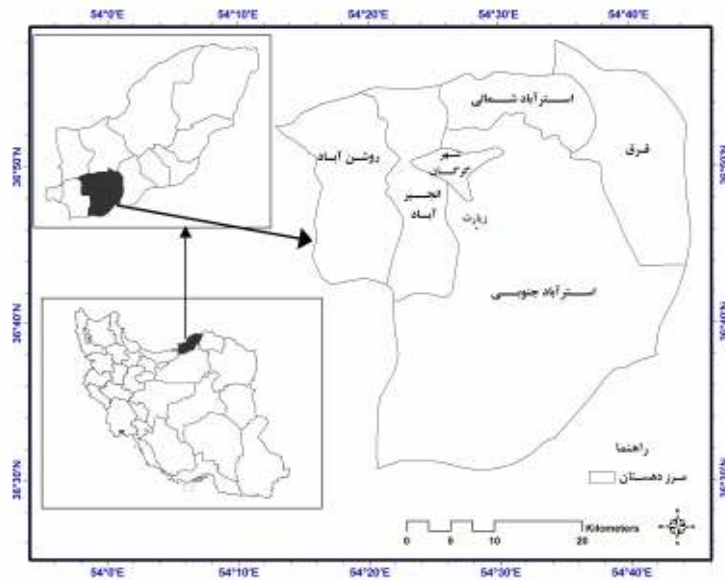
گردشگری در نواحی دارای جاذبه گردشگری شده است (Spilanis and Vayanni, 2003: 22). از این رو دیدگاه جامعه میزبان و مردم محلی، باید مورد بررسی قرار گیرد تا پایه و اساس سیاستگذاری توسعه پایدار برای دست اندرکاران بخش گردشگری را فراهم آورد.

۳- روش‌شناسی تحقیق

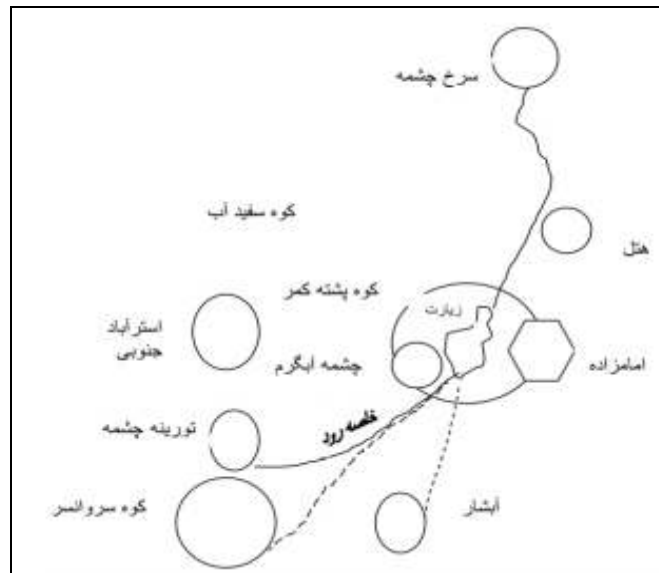
این پژوهش به لحاظ پارادایم تحقیق، جزو تحقیقات کمی از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، میدانی و از نظر هدف کاربردی است که بر پایه روش توصیفی پیمایشی استوار است. برای گردآوری داده‌های میدانی از پرسشنامه و مصاحبه و برای گردآوری اطلاعات و داده‌های دست دوم مربوط به تدوین ادبیات تحقیق و تنظیم پرسشنامه‌ها از مطالعه اسناد و منابع موجود داخلی و خارجی که از طریق کاوش اینترنتی و جستجوی کتابخانه‌ای به دست آمد، استفاده شده است.

جامعه آماری این پژوهش کلیه ساکنان بومی و محلی روستای زیارت در شهرستان گرگان، استان گلستان بود که از بین آنها از طریق جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان^۱ ۱۹۲ نفر به عنوان نمونه با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در تحقیق حاضر ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها و اندازه‌گیری متغیرها پرسشنامه بوده است که، در قالب بخش‌های مختلف شامل ویژگی‌های شخصی پاسخگویان، جاذبه‌های گردشگری روستا و نشانگرهای مربوط به اثرات و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی، فیزیکی-کالبدی تدوین گردید و برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار

¹ Krejcie and Morgan

شکل (۱) موقعیت جغرافیایی دهستان استرآباد جنوبی و روستای زیارت در کشور

شکل (۲) روستای زیارت و کانون‌های مهم گردشگری آن (منبع: نوابخش و رفیعی فر، ۱۳۸۹)

قدیمی روستا نام برد. علاوه بر آن وجود چشم‌انداز طبیعی با درختان زیبای گردو، فندق، آلو جنگلی، ولیکا، زالزالک، تمشک و بادام، برخورداری از مناطق بسیار زیبا و محورهای مناسب برای کوهنوردان، وجود کارگاه‌های صنایع دستی در روستا و

زیارت به علت برخورداری از هوای نسبتاً خشک و خنک و طبیعت زیبا بازدیدکنندگان بسیار زیادی دارد و در سال‌های اخیر به سرعت رو به گسترش بوده است. از اماکن دیدنی این روستا می‌توان به آبشارهای زیبا، چشمه آبگرم، امامزاده و همچنین بافت

صنعت توریسم را در زندگی خود خیلی کم ارزیابی کردند، ۲۱/۸۸٪ این تأثیر را کم، ۱۹/۷۹٪ متوسط، ۲۶/۵۶٪ زیاد، ۱۴/۵۸٪ خیلی زیاد می‌دانند. همچنین ۶۱/۴۶٪ روستاییان بیان کردند که از طریق گردشگری درآمد کسب می‌کنند و این درآمد نیز از طریق فروش مستقیم محصولات دامی، باغی و سایر محصولات به بازدیدکنندگان کسب می‌کنند. از نظر منابع کسب درآمد بیشتر پاسخگویان کشاورز (۲۳/۹۶٪)، دامدار (۱۶/۶۷٪) یا مغازه‌دار بودند (۱۵/۱۰٪) و بعد از اینها بالاترین فراوانی مربوط به شغل دولتی و کارمندی با ۱۲/۵٪ و شغل کارگری با ۹/۳۸٪ بود.

۵-۲- پیامدهای اقتصادی

جدول ۱ اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به پیامدهای اقتصادی گردشگری بر روستا را از دیدگاه پاسخگویان نشان می‌دهد. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که مواردی مانند "فراهم‌سازی فرصت‌های جدید شغلی و کسب و کار برای مردم محلی"، "ایجاد بازارهای جدید برای محصولات کشاورزی و تولیدات محلی" و "افزایش هزینه‌های زندگی مردم روستایی" به ترتیب اولویت‌های بالاتری از دیدگاه روستاییان داشته‌اند. در حالیکه مواردی "بهبود استاندارد زندگی مردم محلی و روستایی"، "افزایش تنوع در تولیدات محلی (صنایع دستی و محلی)"، "افزایش سودآوری کسب و کارها و مشاغل مردم محلی"، دارای کمترین اولویت در ارتباط با پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه آنها بوده است.

برخورداری از تولیدات کشاورزی، دامی، لبنی و انواع میوه‌های جنگلی، اهمیت آن را برای بازدیدکنندگان دو چندان کرده است، به طوری که در حال حاضر به عنوان یکی از شناخته شده‌ترین تفرجگاه روستایی استان گلستان به شمار می‌رود، و در سطح کشور برای بسیاری از گردشگران شناخته شده است. از نکات جالب در مورد این روستا، میانگین عمر بالای مردم آن است که علت آن نیز زندگی طبیعی و استفاده از مواد غذایی جنگلی است.

۵- یافته‌های تحقیق

۵-۱- نتایج آمار توصیفی

یافته‌های توصیفی بیانگر آن است ۸۰/۲۱٪ از پاسخگویان مرد و ۲۱/۳۵٪ از آنها نیز مجرد بودند. میانگین سنی جامعه مورد مطالعه ۳۹/۸۴ سال بوده که بیشتر آنان یعنی ۳۸/۵۴٪ در گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار داشتند. از نظر سطح تحصیلات نیز ۴۶/۳۵٪ پاسخگویان دارای سطح سوادی تا سطح دبیرستان و دیپلم بودند و فقط ۲۳/۴۴٪ پاسخگویان تحصیلاتی بالاتر از دیپلم داشته‌اند. بیشتر پاسخگویان (۷۱/۴) عضو نهادهای روستایی و محلی نبودند. همچنین ۳۱/۷۷٪ از پاسخگویان افزایش در تعداد بازدیدکنندگان را نسبت به ۵ سال گذشته خیلی زیاد ارزیابی کردند در حالی که ۲۳/۹۶٪ از آنها این افزایش را در بین کم تا خیلی کم ارزیابی کردند. اطلاعات نشان داد که پاسخگویان منافع گردشگری را برای روستای خود نسبتاً زیاد ارزیابی می‌کنند، به طوری که در بین روستاییان مورد مطالعه ۱۶/۱۵٪ آنها منافع

جدول ۱: پیامدهای اقتصادی گردشگری روستایی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	پیامدهای اقتصادی گردشگری
۵	۰/۵۹۸	۱/۵۳	۲/۵۷	افزایش ارزش اموال و دارائی‌های مردم محلی
۴	۰/۴۷۴	۱/۳۷	۲/۹۰	افزایش درآمدهای مردم محلی
۳	۰/۴۱۱	۱/۳۲	۳/۲۲	افزایش هزینه‌های زندگی مردم روستایی
۶	۰/۶۸۶	۱/۴۳	۲/۰۹	افزایش سودآوری کسب و کارها و مشاغل مردم محلی
۲	۰/۲۱۵	۰/۸۶	۳/۹۹	ایجاد بازارهای جدید برای محصولات کشاورزی و تولیدات محلی
۱	۰/۲۰۷	۰/۷۸	۳/۸۰	فراهم‌سازی فرصت‌های جدید شغلی و کسب و کار برای مردم محلی
۸	۱/۱۷۴	۱/۵۳	۱/۳۰	بهبود سطح زندگی مردم محلی و روستایی
۷	۰/۷۵۲	۱/۵۴	۲/۰۴	افزایش تنوع در تولیدات محلی (صنایع دستی و محلی)

۳-۵- پیامدهای اجتماعی

به روستا^{۱۱} به ترتیب اولویت‌های بالاتری از دیدگاه پاسخگویان داشته‌اند. در حالیکه نشانگرهایی مانند "افزایش مشارکت ساکنان محلی در فعالیت‌های روستایی،" توسعه فرصت‌های تفریحی برای مردم بومی و محلی و "بهبود آگاهی عمومی ساکنان محلی از طریق تعامل بین آنها و بازدیدکنندگان" دارای کمترین اولویت در ارتباط با آثار و پیامدهای توسعه توریسم روستایی از دیدگاه آنها می‌باشند.

اولویت‌بندی نشانگرهای مربوط به آثار و پیامدهای اجتماعی توسعه گردشگری روستایی در روستای زیارت از دیدگاه روستاییان در جدول ۲ نشان داده شده است. با توجه به جدول، مشاهده می‌شود که مواردی مانند "ایجاد مشکلات ناشی ازدحام جمعیت برای ساکنان محلی بومی"، "از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی (همانند: زبان، آداب و رسوم محلی و...) و "ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران

جدول ۲: پیامدهای اجتماعی گردشگری روستایی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	پیامدهای اجتماعی گردشگری
۳	۰/۶۸۶	۱/۴۲	۲/۰۶	ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران به روستا
۲	۰/۶۴۰	۱/۴۵	۲/۲۶	از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی (همانند: زبان، آداب و رسوم محلی و...)
۷	۰/۹۷۵	۱/۴۰	۱/۴۳	افزایش مشارکت ساکنان محلی در فعالیت‌های روستایی
۶	۰/۸۰۹	۱/۵۸	۱/۹۵	توسعه فرصت‌های تفریحی برای مردم بومی و محلی
۴	۰/۷۰۹	۱/۳۲	۱/۸۶	افزایش حس مالکیت در بین مردم
۵	۰/۷۹۴	۱/۳۷	۱/۷۳	بهبود آگاهی عمومی ساکنان محلی از طریق تعامل بین آنها و بازدیدکنندگان
۱	۰/۳۶۲	۱/۲۰	۳/۳۲	ایجاد مشکلات ناشی ازدحام جمعیت برای ساکنان محلی بومی

۴-۵- پیامدهای محیط زیستی

می‌دهد. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که مواردی که تأثیر منفی گردشگری بر محیط زیست را نشان می‌دهد همگی میانگین‌هایی بالایی را کسب کرده‌اند، و تنها شاخصی که جهت مثبت را نشان می‌دهد

جدول ۳ اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به آثار و پیامدهای محیط زیستی توسعه گردشگری روستایی در ناحیه مورد مطالعه از دیدگاه پاسخگویان را نشان

محلی" همگی با کسب میانگین‌های بالا به ترتیب اولویت‌های بالاتری از دیدگاه روستاییان داشته است. همانطور که گفته شد تنها آیتمی که تأثیر مثبت گردشگری بر روستا را نشان می‌دهد "افزایش حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی روستایی" میانگین بسیار پایینی را کسب کرده است و کمترین رتبه را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳: پیامدهای محیط زیستی گردشگری روستایی

پیامدهای محیط زیستی گردشگری	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
آلودگی منابع آب و خاک روستا	۲/۴۶	۱/۴۸	۰/۶۰۳	۴
از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی محلی	۲/۲۵	۱/۵۳	۰/۶۷۸	۵
تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع روستایی	۳/۲۰	۱/۵۱	۰/۴۷۴	۲
افزایش زباله، فاضلاب و پسماندها	۲/۷۶	۱/۴۹	۰/۵۴۱	۳
تغییر کاربری اراضی زراعی به مسکونی و تجاری	۳/۵۴	۱/۳۴	۰/۳۷۸	۱
افزایش حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی روستایی	۱/۱۳	۱/۲۸	۱/۱۲۸	۶

نظیر "توسعه خدمات و امکانات درمانی در روستا (مراکز درمانی، خانه بهداشت، داروخانه و...)"، "گسترش امکانات آموزشی و خدمات آموزشی" و "افزایش امکانات بهداشتی (آب سالم، سیستم تخلیه فاضلاب)" دارای کمترین اولویت در ارتباط با آثار و پیامدهای توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه آنها می‌باشد. شاید بتوان گفت که توسعه زیرساخت‌های آموزشی و درمانی ارتباطی با توسعه گردشگری نداشته و بیشتر تابع سیاست‌های وزارتخانه‌های مربوطه باشد. همچنین بهبود معابر روستا نیز حاکی از اجرای طرح هادی برنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است که سالانه در روستاهای زیادی و طبق معیارهای مشخصی طراحی و اجرا می‌شود.

(افزایش کلی حفاظت از محیط زیست) نیز میانگین بسیار پایینی کسب کرده است. اطلاعات جدول بیانگر این است که شاخص‌هایی نظیر "تغییر کاربری اراضی زراعی به مسکونی و تجاری"، "تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع روستایی"، "افزایش زباله، فاضلاب و پسماندها"، "آلودگی منابع آب و خاک روستا" و "از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی

۵-۵- پیامدهای فیزیکی و کالبدی

اطلاعات جدول ۴ اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به پیامدهای فیزیکی-کالبدی توسعه گردشگری روستایی در روستای زیارت را از دیدگاه روستاییان پاسخگو نشان می‌دهد. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که نشانگرهایی مانند "گسترش زیرساخت‌ها و زیربنای اساسی روستایی (جاده، امکانات ارتباطی)"، "افزایش ساخت و ساز مسکن"، "گسترش تسهیلات و خدمات تفریحی و گردشگری (هتل، رستوران، کمپ‌های تفریحی، جایگاه اسکان، فروشگاه‌های تأمین‌کننده سوغات محلی)" و "تغییر الگوی مسکن روستایی (شکل، نما و مصالح و تجهیزات)" با میانگین بالاتر از ۳ به ترتیب اولویت‌های بالاتری از دیدگاه پاسخگویان داشته‌اند. در حالیکه شاخص‌هایی

جدول ۴: پیامدهای فیزیکی-کالبدی گردشگری روستایی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	پیامدهای فیزیکی-کالبدی گردشگری
۹	۰/۸۴۲	۱/۵۳	۱/۸۲	توسعه خدمات و امکانات درمانی در روستا (مراکز درمانی، خانه بهداشت، داروخانه و ..)
۵	۰/۴۹۲	۱/۳۵	۲/۷۴	افزایش مشکلات ترافیکی و حمل و نقل در نواحی روستایی
۱	۰/۳۴۵	۱/۴۲	۴/۱۲	گسترش زیرساخت‌ها و زیربنای اساسی روستایی (جاده، امکانات ارتباطی)
۳	۰/۴۲۰	۱/۴۴	۳/۴۴	گسترش تسهیلات و خدمات تفریحی و گردشگری (هتل، رستوران، کمپ‌های تفریحی، جایگاه اسکان، فروشگاه‌های تأمین‌کننده سوغات محلی)
۲	۰/۴۰۲	۱/۴۸	۳/۶۹	افزایش ساخت و ساز مسکن
۷	۰/۷۲۶	۱/۷۸	۲/۴۶	افزایش امکانات بهداشتی (آب سالم، سیستم تخلیه فاضلاب)
۶	۰/۵۳۹	۱/۴۷	۲/۷۳	بهبود معابر داخلی و راه‌های ارتباطی به روستا
۴	۰/۴۸۷	۱/۵۹	۳/۲۷	تغییر الگوی مسکن روستایی (شکل، نما و مصالح و تجهیزات)
۸	۰/۷۸۹	۱/۶۰	۲/۰۳	گسترش امکانات آموزشی و خدمات آموزشی

۵-۶- نتایج تحلیل عاملی

در این تحقیق هدف از کاربرد تحلیل عاملی استخراج مولفه‌های زیربنایی تبیین‌کننده مجموعه پیامدهای توسعه گردشگری در سطح منطقه به قصد بهره‌گیری از آنها جهت تعیین وزن نیروهای پیشبرنده (پیامدهای مثبت) و بازدارنده (پیامدهای منفی) توسعه گردشگری بوده است.

بر اساس یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی مقدار KMO برابر است با ۰/۷۹۲ و مقدار بارتلت ۱۳۳۱/۱۵۵ که در سطح معنی‌داری بیش از ۹۹٪ قرار دارد. که حاکی از مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل می‌باشد. عامل‌های استخراج شده همراه با مقدار ویژه و درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها به شرح جدول (۵) می‌باشند.

جدول ۵: عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها

عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	فراوانی تجمعی درصد واریانس
عامل اول	۳/۶۹۸	۱۹/۴۶۲	۱۹/۴۶۲
عامل دوم	۳/۲۳۲	۱۷/۰۱۰	۳۶/۴۷۲
عامل سوم	۲/۹۲۵	۱۵/۳۹۲	۵۱/۸۶۵
عامل چهارم	۲/۴۳۷	۱۲/۸۲۶	۶۴/۶۹۱

براساس یافته‌های حاصل از جدول (۵) عامل اول با مقدار ویژه ۳/۶۹۸ به تنهایی تبیین‌کننده ۱۹/۴۶۲٪ واریانس کل می‌باشد. عامل‌های دوم تا چهارم نیز به ترتیب ۱۷/۰۱۰، ۱۵/۳۹۲ و ۱۲/۸۲۶ درصد کل واریانس را تبیین می‌کنند. به طور کلی چهار عامل

فوق در مجموع ۶۴/۶۹۱٪ کل واریانس را تبیین می‌نمایند. اما وضعیت قرارگیری متغیرها در عوامل با فرض واقع شدن متغیرهای با بار عامل بزرگتر از ۰/۵ بعد از چرخش عامل‌ها به روش وریماکس و نامگذاری عامل‌ها به شرح جدول (۶) می‌باشد.

جدول ۶: متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل، میزان ضرایب بدست آمده از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	ضرایب
پیامدهای کالبدی- فیزیکی	گسترش زیرساخت‌ها و زیربناهای اساسی روستایی (جاده، امکانات ارتباطی)	۰/۶۹۹
	گسترش تسهیلات و خدمات تفریحی و گردشگری (هتل، رستوران، کمپ‌های تفریحی، جایگاه اسکان، فروشگاه‌های تأمین‌کننده سوغات محلی)	۰/۸۵۲
	افزایش ساخت و ساز مسکن	۰/۸۹۶
	بهبود معابر داخلی و راه‌های ارتباطی به روستا	۰/۷۶۴
	تغییر الگوی مسکن روستایی (شکل، نما و مصالح و تجهیزات)	۰/۶۷۸
پیامدهای اقتصادی	افزایش ارزش اموال و دارائی‌های مردم محلی	۰/۷۵۲
	افزایش هزینه‌های زندگی مردم روستایی	۰/۵۷۸
	افزایش سودآوری کسب و کارها و مشاغل مردم محلی	۰/۸۱۸
	ایجاد بازارهای جدید برای محصولات کشاورزی و تولیدات محلی	۰/۷۶۰
	فراهم‌سازی فرصت‌های جدید شغلی و کسب و کار برای مردم محلی	۰/۶۵۰
پیامدهای محیط‌زیستی	افزایش تنوع در تولیدات محلی (صنایع دستی و محلی)	۰/۷۳۳
	آلودگی منابع آب و خاک روستا	۰/۶۲۹
	از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی محلی	۰/۶۵۲
	تخریب زمین‌های کشاورزی و مزارع روستایی	۰/۵۵۸
	افزایش زباله، فاضلاب و پسماندها	۰/۶۸۶
پیامدهای اجتماعی	تغییر کاربری اراضی زراعی به مسکونی و تجاری	۰/۸۱۵
	ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران به روستا	۰/۸۱۲
	از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی (همانند: زبان، آداب و رسوم محلی و...)	۰/۷۶۸
	ایجاد مشکلات ناشی ازدحام جمعیت برای ساکنان محلی بومی	۰/۷۵۰

بنابراین، در مجموع از تحلیل عاملی انجام شده می‌توان چهار عامل زیربنایی تحت عناوین "پیامدهای فیزیکی-کالبدی"، "پیامدهای اقتصادی"، "پیامدهای محیط‌زیستی" و "پیامدهای اجتماعی" را استخراج نمود. مجموعه عوامل استخراج شده از تحلیل عاملی و مقدار ویژه و سهم درصدی هر یک از عوامل فوق بر مجموعه تأثیرات ایجاد شده در توسعه گردشگری روستایی در جدول ۷ خلاصه شده است.

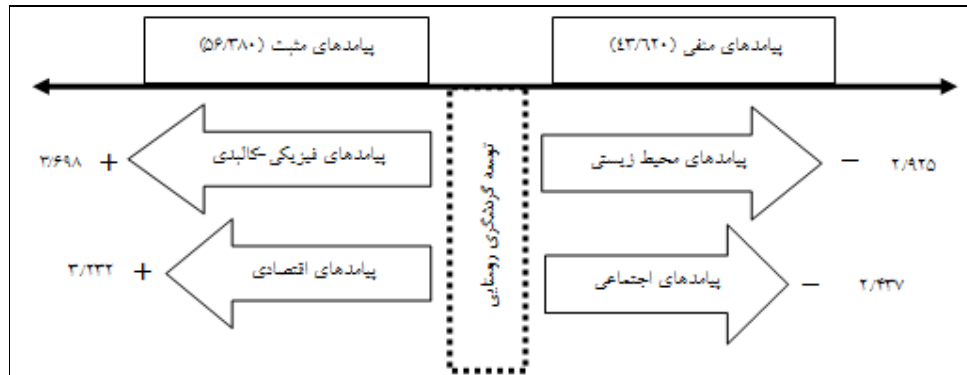
بنابراین، در مجموع از تحلیل عاملی انجام شده می‌توان چهار عامل زیربنایی تحت عناوین "پیامدهای فیزیکی-کالبدی"، "پیامدهای اقتصادی"، "پیامدهای محیط‌زیستی" و "پیامدهای اجتماعی" را استخراج نمود.

جدول ۷: نمایی از عامل‌های تحقیق و سهم هر یک از آنها

نوع اثر	نام عامل	مقدار ویژه	درصد مقدار ویژه	درصد از کل عامل‌ها
پیامدهای مثبت	پیامدهای فیزیکی-کالبدی	۳/۶۹۸	۱۹/۴۶۲	۳۰/۰۸۵
	پیامدهای اقتصادی	۳/۲۳۲	۱۷/۰۱۰	۲۶/۲۹۵
پیامدهای منفی	پیامدهای محیط‌زیستی	۲/۹۲۵	۱۵/۳۹۲	۲۳/۷۹۴
	پیامدهای اجتماعی	۲/۴۳۷	۱۲/۸۲۶	۱۹/۸۲۶
	جمع	۱۲/۲۹۱	۶۴/۶۹۱	۱۰۰/۰۰

این عوامل با توجه به نوع اثرات خود در شکل (۱) نیز نشان داده شده است. ملاحظه می‌شود که پیامدهای فیزیکی-کالبدی و اقتصادی مربوط به جنبه‌های مثبت توسعه گردشگری روستایی و پیامدهای محیط‌زیستی و اجتماعی نیز جنبه‌های منفی مرتبط با توسعه فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی را نشان می‌دهند.

این عوامل با توجه به نوع اثرات خود در شکل (۱) نیز نشان داده شده است. ملاحظه می‌شود که پیامدهای فیزیکی-کالبدی و اقتصادی مربوط به جنبه‌های مثبت توسعه گردشگری روستایی و پیامدهای محیط‌زیستی و اجتماعی نیز جنبه‌های منفی مرتبط با توسعه فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی را نشان می‌دهند.

شکل (۱) پیامدهای مثبت و منفی توسعه گردشگری روستایی و مقدار ویژه آنها

برای مقایسه دیدگاه چهار گروه شغلی (کشاورزان و دامداران، مغازه‌داران، کارمندان، افراد بیکار) از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. نتایج نشان داد که در هر دو نوع اثرات مثبت و منفی بین گروه‌های شغلی تفاوت معنی‌داری وجود داشت. در این زمینه نتایج آزمون دانکن نشان داد که گروه‌های شغلی کشاورزان، دامداران، و مغازه‌داران پیامدهای مثبت بیشتری را بیان کردند در حالی که گروه‌های کارمندان و بیکاران پیامدهای منفی بیشتری را گزارش کردند. باید توجه داشت که دو گروه اخیر منافع کمتری از گسترش گردشگری کسب کرده‌اند در حالی که درآمد دو گروه پیشین عمدتاً وابسته به فروش محصولات خود به بازدیدکنندگان است. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن نیز نشان داد که بین سن و ادراک از پیامدها رابطه معنی‌داری وجود ندارد. در حالی که با افزایش سطح تحصیلات ادراک از پیامدهای منفی نیز افزایش یافته است. همان‌طور که گفته شد بیشتر پیامدهای منفی در قالب ابعاد اجتماعی و محیط‌زیستی نمایان شده است که افراد تحصیل کرده این گونه پیامدها را بیشتر مورد تأکید قرار داده‌اند. همچنین باید توجه داشت که بیشتر افراد تحصیل کرده مستقیمی از افزایش تعداد بازدیدکنندگان به روستا نداشته‌اند.

از مقادیر جدول (۷) و شکل (۱) چنین بر می‌آید که از مجموع کل اثرات، ۵۶/۳۸۰٪ مربوط به پیامدهای مثبت و ۴۳/۶۲۰٪ مربوط به پیامدهای منفی بوده است. از این مدل چنین استنباط می‌شود که پیامدهای مثبت توسعه گردشگری روستایی کمی بیشتر از پیامدهای منفی آن بوده است.

۷-۵- تحلیل پیامدها به تفکیک پایگاه اجتماعی-

اقتصادی پاسخگویان

جدول (۸) تحلیل پیامدها را بر اساس پایگاه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان نشان می‌دهد. بر این اساس میانگین پیامدهای مثبت و منفی بر اساس متغیرهای مربوط مقایسه شده است. نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که هر چند در زمینه پیامدهای مثبت تفاوت معنی‌داری بین مردان و زنان وجود ندارد اما زنان پیامدهای منفی بیشتری را گزارش کرده‌اند. در واقع جنبه‌های منفی گردشگری از جمله تخلفات اجتماعی و ناامنی ناشی از افزایش جمعیت بیشتر بر این گروه تأثیر داشته است. تحلیل مشابه نیز نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه پاسخگویان عضو و غیر عضو گروه‌ها و نهادهای روستایی و محلی وجود نداشت. در حقیقت این دو گروه پیامدهای مثبت و منفی را به صورت مشابهی درک کرده‌اند. به علاوه

جدول ۸: تحلیل پیامدهای به تفکیک پایگاه اجتماعی- اقتصادی پاسخگویان

متغیرهای جمعیت‌شناختی	پیامدهای مثبت	پیامدهای منفی
آزمون t مستقل	۰/۹۱۳ (ns)	۲/۶۷**
جنسیت	مردان (۴/۳)، زنان (۴/۱۱)	مردان (۲/۷)، زنان (۳/۲۳)
آزمون t مستقل	۰/۷۸۷ (ns)	۱/۶۰ (ns)
عضویت در گروه‌های اجتماعی	عضو (۴/۳۵) غیر عضو (۴/۲۶)	عضو (۳/۲۱) غیر عضو (۲/۹۱)
F یک طرفه		
گروه‌های شغلی	۳/۷۹۹*	۵/۳۰۹**
ضریب همبستگی اسپیرمن		
سن	۰/۱۳۲ (ns)	-/۰۹۴ (ns)
تحصیلات	۰/۰۷۶ (ns)	-/۱۷۱*

** معنی‌داری سطح ۰/۰۱ و * معنی‌داری سطح ۰/۰۵ ns سطح غیرمعنی‌دار را نشان می‌دهد

اعداد داخل پرانتز میانگین گروه‌ها را نشان می‌دهد.

فرض برابری واریانس در آزمون تی پذیرفته شد.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

گسترش گردشگری در نواحی روستایی، اثرات و پیامدهای مثبت و منفی زیادی در پی داشته است. بر این اساس، پژوهش کاربردی حاضر با هدف ارزیابی پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و فیزیکی-کالبدی گسترش گردشگری روستایی به صورت مطالعه موردی در روستای زیارت در استان گلستان انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخته بود که روایی آن از طریق دیدگاه کارشناسان استان مورد تأیید قرار گرفته و سپس اطلاعات مورد نیاز از ۱۹۲ نفر از ساکنین روستا گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها نشان داد که گردشگری از لحاظ اقتصادی تأثیرات مثبت بیشتری در مقایسه با تأثیرات منفی آن داشته است. با افزایش تعداد بازدیدکنندگان، فروش محصولات محلی به آنها افزایش یافته و درآمد کسب و کارها بهبود پیدا کرده است. این تنوع بازار محصول منجر به توسعه فرصت‌های شغلی شده و کسب و کارهای مختلفی برای خدمات رسانی به بازدیدکنندگان راه‌اندازی شده است. همچنین این

افزایش تعداد بازدیدکنندگان برخی هزینه‌های زندگی روزمره روستاییان را از طریق افزایش قیمت آنها افزایش داده است.

به علاوه نتایج نشان داد که بیشتر پیامدهای اجتماعی گردشگری منفی می‌باشد و آیتم‌هایی که پیامدهای مثبت گردشگری را نشان می‌دهند مانند، بهبود آگاهی عمومی، توسعه فرصت‌های تفریحی و افزایش آگاهی عمومی در رتبه‌های پایینی قرار داشتند. از طرفی به علت افزایش تعداد بازدیدکنندگان بافت سنتی روستا تحت تأثیر قرار گرفته و برخی ناهنجاری‌ها و ناامنی اجتماعی نیز بروز یافته است. همچنین افزایش قیمت املاک و مستغلات که در نتیجه تقاضای زیادی افراد بیرون روستا به وجود آمده مشکل تأمین مسکن برای بومی‌ها را بیشتر کرده و منجر به افزایش حس مالکیت بر زمین شده که خود پیامدهای منفی و تعارضات اجتماعی دیگر را در پی داشته است.

همچنین رهاسازی بی‌رویه زباله در طبیعت و قطع درختان نقش اساسی را در تخریب محیط زیست هم توسط بازدیدکنندگان و هم توسط روستاییان داشته است، که توسط سایر عوامل گفته شده این تخریب تقویت شده است. علاوه بر اینها تغییر کاربری اراضی کشاورزی به تجاری و مسکونی نیز اثرات منفی بر

این یافته‌ها سازگار با یافته‌های پژوهشگران پیشین (Mathieson and Wall, 1982: 118; Pizam, 1978: 8) است. با وجود این بر خلاف برخی مطالعات پیشین دیگر (Lankford and Howard, 1994: 136; McCool and Martin, 1994: 33) این مطالعه به طور واضح نگرانی ساکنان روستایی در مورد آثار و پیامدهای گردشگری را در قالب چهار محور مشخص فیزیکی-کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی نشان داد. هر چند در مطالعه چن (Chen, 2001: 247) آثار و پیامدهای گردشگری در نواحی شهری در چهار عامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی نشان داده شد، اما در این تحقیق جنبه‌های کالبدی به علت اهمیت بیشتر آن شناسایی شد.

همچنین نتایج نشان داد که زنان پیامدهای منفی بیشتری را از گسترش گردشگری درک کرده‌اند. در برخی تحقیقات پیشین نیز بیان شده که زنان پیامدهای منفی گردشگری مانند، افزایش ترافیک، شلوغی و جرم و جنایت را بیشتر از مردان مورد تأکید قرار داده‌اند. هر چند آنها اثرات مثبتی آن مانند گسترش تسهیلات و منافع اقتصادی را نیز ترجیح داده‌اند (Mason and Cheyne, 2000: 407). همچنین نتایج نشان داد که گروه‌های شغلی کشاورزان، دامداران، و مغازه‌داران پیامدهای مثبت بیشتری را از گسترش گردشگری احساس کردند در حالی که گروه‌های کارمندان و بیکاران پیامدهای منفی بیشتری را بیان کردند. با توجه به این که دو گروه اول منافع بیشتری از رشد گردشگری کسب می‌کنند بدیهی است که دیدگاه مثبتی در این حوزه داشته باشند. بیشتر تحقیقات پیشین نیز این موضوع را تأیید کرده‌اند (Milman and Pizam 1988: 198; Pizam 1978: 11). به علاوه نتایج بیانگر این بود که با افزایش سطح

تولیدات کشاورزی روستا داشته است. از نظر تأثیر بر محیط کالبدی روستا نیز نتایج نشان داد که گردشگری در منطقه علاوه بر افزایش قیمت زمین و مسکن، افزایش ساخت و ساز با تغییر سبک خانه‌سازی را نیز به دنبال داشته است. این خانه‌ها که اغلب متفاوت با سبک محلی ساخته می‌شوند الگوی مسکن روستایی را تغییر داده‌اند. به علاوه تأثیرات مثبت گردشگری در منطقه به ویژه در توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و ارتباطی و تسهیلاتی تفریحی و اقامتی خود را نشان داده است. به طوری که برخی تسهیلات اقامتی مانند، هتل و رستوران و همچنین دفاتر خدمات ارتباطی و اینترنت اخیراً در روستا احداث شده است. هر چند بهبود معابر روستایی در اثر احداث طرح هادی روستایی بوده است اما به اعتقاد بیشتر پاسخگویان این بهبود در اثر جذاب‌سازی نمای روستا برای گردشگران صورت گرفته و آن را به عنوان یکی از پیامدهای مثبت ارزیابی کرده‌اند.

یافته‌های تحلیل عاملی نیز نشان داد که چهار عامل پیامدهای فیزیکی-کالبدی، اقتصادی، محیط زیستی و اجتماعی توانستند ۶۴/۶۹۱ واریانس تغییرات مربوط به اثرات و پیامدهای توسعه گردشگری روستایی در ناحیه مورد مطالعه را تبیین کنند. نتایج این قسمت نشان داد که پیامدهای فیزیکی-کالبدی و اقتصادی مربوط به جنبه‌های مثبت توسعه گردشگری روستایی و پیامدهای محیط زیستی و اجتماعی نیز جنبه‌های منفی مرتبط با توسعه فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی را نشان می‌دهند. همچنین از مجموع کل اثرات، ۵۶/۳۸۰٪ مربوط به پیامدهای مثبت و ۴۳/۶۲۰٪ مربوط به پیامدهای منفی بوده است. که این امر بیانگر این است که پیامدهای مثبت کمی بیشتر از پیامدهای منفی بوده است.

گردشگران، نگرش و رفتار آن را در جهت حفظ محیط زیست تغییر داد؛

۲- از جمله پیامدهای منفی تهدید بافت فیزیکی و کالبدی روستا در اثر توسعه ساخت و سازهای مسکونی و تجاری است. انجام اقداماتی جهت حفظ بافت با ارزش روستایی که از جمله جاذبه‌های گردشگری روستا است ضروری می‌نماید به ویژه، اقداماتی که با کنترل ساخت و سازها درون روستا رعایت معماری سنتی و محیط و منظر روستا را نیز لحاظ کند؛

۳- اتخاذ تدابیر پیشگیرانه جهت جلوگیری از تغییر کاربری اراضی یا مدیریت آن، آلودگی منابع و خاک، تخریب جنگل، و حفاظت از بهداشت محیط روستا؛

۴- در نهایت اقداماتی که می‌تواند حمایت بیشتر از گردشگری را باعث شود، مانند توسعه امکانات ارتباطی، مرمت و بازسازی بافت با ارزش روستایی، توسعه خدمات بهداشتی و آموزشی و جلب مشارکت مردم محلی در هر گونه سیاستگذاری توسعه گردشگری می‌تواند ضمن تقویت پیامدهای مثبت تعدیل پیامدهای منفی را در پی داشته باشد.

منابع

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی. ۱۳۸۸. زیارت یادگاری از گذشته میراثی برای آینده، مروری بر فعالیت‌های بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در بهسازی بافت با ارزش روستای زیارت. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی. معاونت عمران روستایی. تهران.

رضا علی، م. ۱۳۸۳. طراحی و ساماندهی محیط و منظر مسیرهای گردشگری روستایی، مطالعه موردی: مجموعه روستاهای دره برز رود؛ پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده محیط زیست

تحصیلات ادراک از پیامدهای منفی نیز افزایش یافته است. همراستا با این، برخی تحقیقات پیشین نیز بیان کردند که افراد با سطح تحصیلات کمتر، از پیامدهای منفی گردشگری آگاهی کمتری دارند و بدون توجه به جنبه‌های منفی از گسترش گردشگری حمایت می‌کنند (Andriotis and Vaughn, 2002: 183).

در برخی مطالعات دیگر نیز بیان شد که ساکنان روستایی بدون توجه به خصوصیات اجتماعی-اقتصادی نگرش مشابهی نسبت به پیامدهای توسعه گردشگری دارند (Johnson et al., 1994: 639; Perdue et al., 1990: 595). هر چند در مطالعات پیشین پیامدهای اقتصادی بیشتر مورد تأکید قرار گرفته است اما در ناحیه مورد مطالعه، افزایش تعداد بازدیدکنندگان منجر به تغییرات گسترده‌ای در محیط کالبدی روستا شده است. به ویژه با افزایش ساخت و سازها به سبک آپارتمان‌های شهری جهت پوشش تقاضا برای خانه‌های دوم، ساختار کالبدی جدیدی در روستا در حال ظهور است. باید توجه داشت که تخریب محیط زیست که در اثر افزایش تعداد بازدیدکنندگان ایجاد شده، مهمترین جنبه منفی توسعه گردشگری در ناحیه مورد مطالعه بود. این موضوع، استلزامات اساسی برای مسئولان جهت حفظ محیط طبیعی روستا در پی دارد. به ویژه اینکه جاذبه‌های طبیعی روستا و اقلیم مناسب در فصل گرما، مهمترین عامل افزایش تقاضای بازدید از روستا بوده است. بر اساس یافته‌های تحقیق می‌توان پیشنهادی زیر را ارائه داد.

۷- پیشنهادها

۱- تخریب محیط زیست و منابع طبیعی روستا از مهمترین پیامدهای منفی توسعه گردشگری بود، بنابراین لازم است با انجام اقداماتی آموزشی و فرهنگی، با افزایش آگاهی محیط زیستی مردم و

- دانشگاه تهران.
- گراگان. فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ۷ (۲): ۱۵۴-۱۳۷.
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. 2000. The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39: 27-36.
- Andriotis, K. 2005. Community groups' perceptions of and preferences for tourism development: evidence from Crete. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29(1): 67-90.
- Andriotis, K., Vaughan, R. D. 2002. Urban Residents' Attitudes toward Tourism Development: The Case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42: 172-185.
- Belisle F, Hoy D. 1980. The perceived impact of tourism by residents: a case study in Santa Marta, Columbia. *Annals of Tourism Research* 7: 83-101.
- Byrd, E. T., & Gustke, L. D. 2004. Identifying tourism stakeholder groups based on support for sustainable tourism development and participation in tourism activities. In F. D. Pineda, & C. A. Brebbia (Eds.), *Sustainable tourism: The sustainable world* (pp. 97-108). London: WIT Press.
- Byrd, E. T., Bosley, H. E., Dronberger, M. G. 2009. Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30: 693-703.
- Chen, J. S. 2000. An investigation of urban residents' loyalty to tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 24(1), 5-19.
- Chen, J. S. 2001. Assessing and Visualizing Tourism Impacts from Urban Residents' Perspectives. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 25 (3): 235-250.
- De Oliveira, J. A. P. 2003. Governmental responses to tourism development: three Brazilian case studies. *Tourism Management*, 24: 97-110.
- Frangialli, F. 2002. World tourism organization statement. Retrieved September 23, 2007, from <http://www.un.org/events/wssd/statements/wtoE.htm>
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. 2002. Resident attitudes: a structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*,
- رضوانی، م. و صفایی، ج. ۱۳۸۴. گردشگری خانه‌های دوم و اثرات آن بر نواحی روستایی، فرصت یا تهدید (مطالعه موردی: نواحی روستایی شمال تهران). فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، ۵۴: ۱۲۱-۱۰۹.
- رکن‌الدین افتخاری، ع. و قادری، ا. ۱۳۸۱. نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چهارچوب‌های نظریه‌ای). مجله مدرس، دوره ۶، شماره ۲، صص: ۴۰-۲۳.
- شارپلی، آر. جی. ۱۳۸۰. گردشگری روستایی؛ ترجمه رحمت الله منشی زاده و فاطمه نصیری، نشر منشی.
- ضرابی، ا.، اسلامی پریخانی، ص. (۱۳۹۰). سنجش تأثیرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری (مطالعه موردی شهرستان مشکین شهر). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۷۵: ۵۲-۳۷.
- علیقلی‌زاده فیروزجایی، ن.، قدمی، م.، رمضان‌زاده لسبویی، م. ۱۳۸۹. نگرش و گرایش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی، نمونه مورد مطالعه: دهستان گلیجان، شهرستان تنکابن. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۷۱: ۴۸-۳۵.
- مرادی، م.، فیاضی، م. ۱۳۸۵. مدیریت گردشگری. انتشارات آستان قدس رضوی. مشهد.
- مهدوی، م.، قدیری معصوم، م.، قهرمانی، ن. ۱۳۸۷. اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظرسنجی از روستاییان دره کن و سولقان. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۱ (۲): ۶۰-۳۹.
- میرکتولی، ج.، مصدق، ر. ۱۳۸۹. بررسی وضعیت گردشگری روستایی و نقش آن در رونق صنایع دستی در دهستان استرآباد جنوبی شهرستان

- 411.
- Mathieson, A., & Wall, G. 1982. *Tourism: Economic, physical, and social impacts*. New York: Longman.
- McCool, S. F., & Martin, S. T. 1994. Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 32(3), 29-34.
- McGehee, N. G., & Andereck, K. L. 2004. Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research*, 43: 131-140.
- McIntyre, George. 1993. *Sustainable Tourism development: Guide for local Planners*. Spain, World Tourism Organization.
- Milman, A., & Pizam, A. 1988. Social impact of tourism on central Florida. *Annals of Tourism Research*, 15(2), 191-204
- Perdue, R. R., Long, P. T., & Allen, L. 1990. Resident support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 17(4), 586-599.
- Pizam A. 1978. Tourism's impacts: the social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of Travel Research* 16(4): 8-12.
- Rotham, R. A. 1978. Residents and Transients: Community Reaction to Seasonal Visitors. *Journal of Travel Research* 16(3):8-13.
- Sheldon, P. J., and T. Var 1984 Resident Attitudes to Tourism in North Wales. *Tourism Management*, 5:40-47.
- Southgate, C., & Sharpley, R. 2002. Tourism, development and the environment. In R. Sharpley, & D. J. Telfer (Eds.), *Tourism and development: Concepts and issues* (pp. 231-262). Cleveland, OH: Channel View Publications.
- Spilanis, I., Vaanni, H. 2003. Sustainable tourism; utopia or necessity? The role of new forms of tourism in Aegean Islands. *Journal of sustainable tourism*, 407, p. 22.
- Van Harsseel, Lan. (1994). *Tourism an Exploration*. London, Printic, Hall. Inc.
- Yuksel, F., Bramwell, B., & Yuksel, A. 1999. Stakeholder interviews and tourism planning at Pamukkale, Turkey. *Tourism Management*, 20: 351-360.
- 29(1): 79-105.
- Inskeep, E. 1991. *Tourism planning: An integrated and sustainable development approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Johnson, J. D., Snepenger, D. J., & Akis, S. 1994. Residents' perception of tourism development. *Annals of Tourism Research*, 12(3), 629-642.
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. 1997. A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3-11.
- Lakovidou, O. (1998). *The effect of tourism development on the rural society of Halkidiki*. Doctoral Dissertation, Aristotle University of Thessalonica.
- Lankford, S. V., & Howard, D. 1994. Development of a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21: 121-139
- Liu J, Var T. 1986. Residents attitudes toward tourism impacts in Hawaii. *Annals of Tourism Research* 13: 193-214.
- Liu, J. C., Sheldon, P., & Var, T. 1987. Resident perceptions of the environmental impact of tourism. *Annals of Tourism Research*, 14, 17-37.
- Long, P. T., Perdue, R. R., & Allen, L. 1990. Rural resident tourism perceptions and attitudes by community level of tourism. *Journal of Travel Research*, 28(3): 3-9.
- Krejcie, R. V., Morgan, D. W. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Martin, S. R. 1995. Montanans' attitudes and behavioral intentions toward tourism: implications for sustainability. In S. F. McCool, & A. E. Watson (Eds.), *Linking tourism, the environment, and sustainability-topical volume of compiled papers from a special session of the annual meeting of the National Recreation and Park Association* (pp. 69-76). Ogden, UT: Intermountain Research Station.
- Mason, P., and Cheyne. J. 2000. Residents' attitudes to proposed tourism development. *Annals of Tourism Research* 27, 2: 391-

Investigating tourism expansion impacts in rural area: Case of Zyarat village in Province of Golestan

Gh. Abdollahzadeh, A. Sharifzadeh, A. Arabiun

Received: January 8, 2012/ Accepted: June 9, 2012, 5-10 P

Extended Abstract

1- Introduction

1-1- Problem statement and purpose
Tourism has the potential to create both positive and negative impacts. For tourism development to be successful it must be planned and managed responsibly. Similarly, communities that use or plan to use tourism as an economic development tool to diversify their economy must develop policies for the sustainable development of the community. One key to sustainable development of tourism in a community is the inclusion of local people and host communities. Without local residents support in the community it is nearly impossible to develop tourism in a sustainable manner. Assessing the

perceived impact of tourism development in rural area is one of the main predictors for local support for sustainable tourism development in their community. Therefore, a clear understanding of the attitudes and interests of host communities is a necessary precursor to the planning and management of sustainable tourism. Therefore current research aimed to assess impacts of tourism development in rural area that carried out in Zyarat village in county of Gorgan from Golestan province.

The decline of traditional rural industries such as agriculture, livestock, and forestry over the past three decades has required many rural communities to explore alternative means to strengthen their economic base. As a result, rural communities have investigated alternative industries to strengthen and diversify their economies. Tourism has been identified as one of the primary industries with the potential to assist

---

Author(s)

Gh. Abdollahzadeh(✉)
Assistant Professor of Rural Development, University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, Iran
E-mail: Abdollahzade1@yahoo.com
A. Sharifzadeh
Assistant Professor of Agricultural Education and Extension, University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, Iran
A. Arabiun
Assistant Professor of Entrepreneurship, Entrepreneurship School, Tehran University, Tehran, Iran

local communities in developing economic diversity.

2-Study area

Zyarat village as main destination of tourism is a stair-village between mountains and jungles that located at 7 kilometers south of Gorgan, the center of Golestan province. This small forestry village has permanent resident population 1964 people according to Iranian 2006 national survey. The village and its surrounding forests are well used by national tourists during the peak spring and summer months. Currently development of the tourist industry in the village are motivated by attractions such: twin waterfall, Mud spring geysers, handicraft, local livestock products and sparse settlement pattern.

3-Methodology

This applied research used quantitative paradigm and carried out based on survey strategy. The statistical population consistent all local people in Zyarat village, which 192 samples selected by Krejcie and Morgan table and multistage random sampling. To collect data, the questionnaire employed as research tool and then interview used as complete data gathering phase. More specifically, each impact domain (economic, social, environmental and physical) was represented by some attributes. Content and face validity was ensured through an extensive literature review and evaluation by tourism experts in province of Golestan and some faculty members who interested in tourism research in university of Golestan. Item related to different impact were

prioritized base on coefficient of variation. Factor analysis, independent t-test, one-way ANOVA, Spearman correlation coefficients was used for data analysis.

4- Result and conclusion

Standard demographic questions were asked of each respondent, including age (16 to 73 years old, with a mean age of 39.84 and majority 38.54% are in 30-40 category), gender (about 80.21% men and 19.79% women), marriage status (21.35% single and 78.65% married), education (46.35% only possess a high school diploma, 23.44% had attended some college), civic membership (71.4% as members) and job category (farmers; 23.96%, animal husbandry; 16.67%, supermarket and other business: 15.10%, government clerks; 12.5%, workers; 9.38%).

Results of prioritizing tourism impacts showed most important of economic impacts were "create new business opportunity for local peoples", "create new market for farm and local product" and "increase cost of living". Social impacts are emerged under items include; "caused overcrowding problems for residents", "deteriorate traditional culture and local costume" and "increase vandalism and social conflict in community". Regarding environmental impact the result revealed that items such; "change in farm land use to housing and commercial use", "demolish agricultural land and rural farm" "increase in sewage, waste and rubbish" were prioritized as most important impacts. Items include;

"develop in infrastructure (road and communication)", "increase in house building", develop in recreational facilities (hotel, motel, restaurant, promenade camps and ...)" and "change in pattern of rural house" were related to physical impacts of tourism development in rural areas. Findings of factor analyzing indicated that four factors namely; physical, economical, environmental and social explained 64.691% of the total variances related to impacts of rural tourism development. Current results revealed that physical and economical impact indicated positive effect of rural tourism development and environment and social impact imply negative effects. Also 56.380% of total effect related to positive and %43.620 is associated negative impacts. In this survey, attitude on the tourism development were partly gender based. It appeared that women were generally more concerned than men to the negative impacts of tourism development in the community. In addition this study found that high-educated people aware of tourism negative impacts and they are more likely to be negative to the tourism effects while less-educated people were stronger supporters for tourism development. Following, the current study concludes that those residents (farmers and owners of tourism business) who benefit from tourism perceive on average greater economic advantages than those (clerks and workers) who do not receive any benefits, since employed people who

benefit from the tourism industry had more positive opinions toward tourism.

5- Conclusion

Although this study is a snapshot of a particular time and location, similar to those prevalent since the early tourism impact studies, it is important because it is representative of community attitudes prior to the development of significant tourism interests. The Zyarat village used in the sample was in its pre-development phase of tourism, and this is why most residents expressed a quite strong support for tourism development, although some concern was expressed. While the results of this study are encouraging for the tourism industry, because of the positive attitudes expressed by the local residents to tourism development, attention should be given to the fact that a segment of residents, some groups expressed concern about the environmental and social impacts of tourism. Therefore, it is suggested that decision makers and planners should take into consideration the views of this segment of the rural population and direct increased efforts toward environmental protection and social welfare in future tourism strategies. Finally this study was subject to several limitations, mainly limited time, small size of study area and low budget, it was possible to understand people grant considerable importance to economic objectives. Future research should be conducted that examines local economic alternatives for the people that will have both a development impact and serve as incentives to empower social culture and conservation of environment. Moreover, the supportive service of the Organization of Tourism and Cultural Heritage should continue to provide information about and demonstrate the

potential benefits to be derived by local people from tourism activities.

Key words; Rural development, rural tourism, tourism development, tourism impacts, Zyarat village, province of Golestan

References

- Aligholizadeh-Firozjaei, N, Qadami, M., Ramazanzadeh-Lasboee, M. 2011. host community attitude and preference to tourism development in rural areas, case of Golijan sub-district, Tonekabon county. *Human Geography Research*, 71, 35-48.
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. 2000. The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39: 27–36.
- Andriotis, K. 2005. Community groups' perceptions of and preferences for tourism development: evidence from Crete. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29(1): 67–90.
- Andriotis, K., Vaughan, R. D. 2002. Urban Residents' Attitudes toward Tourism Development: The Case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42: 172-185.
- Belisle F, Hoy D. 1980. The perceived impact of tourism by residents: a case study in Santa Marta, Columbia. *Annals of Tourism Research* 7: 83–101.
- Byrd, E. T., & Gustke, L. D. 2004. Identifying tourism stakeholder groups based on support for sustainable tourism development and participation in tourism activities. In F. D. Pineda, & C. A. Brebbia (Eds.), *Sustainable tourism: The sustainable world* (pp. 97–108). London: WIT Press.
- Byrd, E. T., Bosley, H. E., Dronberger, M. G. 2009. Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30: 693–703.
- Chen, J. S. 2000. An investigation of urban residents' loyalty to tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 24(1), 5-19.
- Chen, J. S. 2001. Assessing and Visualizing Tourism Impacts from Urban Residents' Perspectives. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 25 (3): 235-250.
- De Oliveira, J. A. P. 2003. Governmental responses to tourism development: three Brazilian case studies. *Tourism Management*, 24: 97–110.
- Frangialli, F. 2002. World tourism organization statement. Retrieved September 23, 2007, from <http://www.un.org/events/wssd/statements/wtoE.htm>
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. 2002. Resident attitudes: a structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1): 79–105.
- HFIR (Housing Foundation of Islamic Revolution). 2010. Zyarat, a memorial of ancients, a heritage to posterities. A report on the initiatives of the HFIR the revitalization of historic village of Zyarat.
- Inskip, E. 1991. *Tourism planning: An integrated and sustainable development approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Johnson, J. D., Snepenger, D. J., & Akis, S. 1994. Residents' perception of tourism development. *Annals of Tourism Research*, 12(3), 629-642.
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. 1997. A theoretical analysis of host community resident

- reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3-11.
- Krejcie, R. V., Morgan, D. W. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Lakovidou, O. (1998). The effect of tourism development on the rural society of Halkidiki. Doctoral Dissertation, Aristotle University of Thessalonica.
- Lankford, S. V., & Howard, D. 1994. Development of a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21: 121-139
- Liu J, Var T. 1986. Residents attitudes toward tourism impacts in Hawaii. *Annals of Tourism Research* 13: 193-214.
- Liu, J. C., Sheldon, P., & Var, T. 1987. Resident perceptions of the environmental impact of tourism. *Annals of Tourism Research*, 14, 17-37.
- Long, P. T., Perdue, R. R., & Allen, L. 1990. Rural resident tourism perceptions and attitudes by community level of tourism. *Journal of Travel Research*, 28(3): 3-9.
- Mahdavi, M., Qadiri-Masom, M., Qahramani, N. (2009). Effects of tourism on rural development by assessing attitude of Kan and Solqan people. *Journal of Rural and Development*, 11 (2): 39-60.
- Martin, S. R. 1995. Montanans' attitudes and behavioral intentions toward tourism: implications for sustainability. In S. F. McCool, & A. E. Watson (Eds.), *Linking tourism, the environment, and sustainability-topical volume of compiled papers from a special session of the annual meeting of the National Recreation and Park Association* (pp. 69-76). Ogden, UT: Intermountain Research Station.
- Mason, P., and Cheyne. J. 2000. Residents' attitudes to proposed tourism development. *Annals of Tourism Research* 27, 2: 391-411.
- Mathieson, A., & Wall, G. 1982. *Tourism: Economic, physical, and social impacts*. New York: Longman.
- McCool, S. F., & Martin, S. T. 1994. Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 32(3), 29-34.
- McGehee, N. G., & Andereck, K. L. 2004. Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research*, 43: 131-140.
- McIntyre, George. 1993. *Sustainable Tourism development: Guide for local Planners*. Spain, World Tourism Organization.
- Milman, A., & Pizam, A. 1988. Social impact of tourism on central Florida. *Annals of Tourism Research*, 15(2), 191-204
- Mirkatoli, J., Mosadeq, R. (2011). Investigating rural tourism situation and its role in promotion of handicrafts in south Astarabad sub-district of Gorgan. *Urban - Regional Studies and Research Journal*. 7 (2): 137-154.
- Moradi, M., Fayazi, M. 2006. *Tourism management*. Astan Qods Razavi Publication. Mashhad.
- Perdue, R. R., Long, P. T., & Allen, L. 1990. Resident support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 17(4), 586-599.
- Pizam A. 1978. Tourism's impacts: the social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of Travel*

- Research 16(4): 8–12.
- Reza-Ali, M. 2004. Design and organizing the landscape for rural tourism paths, case of rural collection of Barzrod valley. Ms.c thesis, faculty of environment, University of Tehran.
- Rezvani, M., Safaei, J. 2005. Second home tourism and its impact on rural areas, opportunities or threat (case study: rural areas in north to Tehran). *Journal of Geographical Research*, 54: 109-121.
- Roknoldin-Eftekhari, A., Qaderi, A. 2002. The role of rural tourism in rural development (analysis of theoretical framework. *Modares Journal*, 6 (2): 23-40
- Rotham, R. A. 1978. Residents and Transients: Community Reaction to Seasonal Visitors. *Journal of Travel Research* 16(3):8-13.
- Sharply, R., 2001, *Rural Tourism*, Translated by Fatemeh Nasiri and Rahmatullah Monshizadeh, Tehran, Monshi Publication.
- Sheldon, P. J., and T. Var 1984 Resident Attitudes to Tourism in North Wales. *Tourism Management*, 5:40-47.
- Southgate, C., & Sharpley, R. 2002. Tourism, development and the environment. In R. Sharpley, & D. J. Telfer (Eds.), *Tourism and development: Concepts and issues* (pp. 231–262). Cleveland, OH: Channel View Publications.
- Spilanis, I., Vaanni, H. 2003. Sustainable tourism; utopia or necessity? The role of new forms of tourism in Aegean Islands. *Journal of sustainable tourism*, 407, p. 22.
- Van Harsseel, Lan. (1994). *Tourism an Exploration*. London, Printic, Hall. Inc.
- Yuksel, F., Bramwell, B., & Yuksel, A. 1999. Stakeholder interviews and tourism planning at Pamukkale, Turkey. *Tourism Management*, 20: 351–360.
- Zarabi, A., Eslami-Parikhani, S. 2012. measuring social, economical, cultural, environment impacts of tourism development (Case of Meshkin-Dasht county). *Human Geography Research*, 75, 37-52.